

पाठ्यक्रम

हिंदी

कुल प्रश्न – 30

कुल अंक – 30

भाषा – II (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल – II

- एक अपठित गद्यांश आधारित निम्नलिखित व्याकरण संबंधी प्रश्न :—
शब्द ज्ञान, तत्सम, तद्भव, देशज, विदेशी शब्द। उपसर्ग, प्रत्यय, संधि, समास, संज्ञा, सर्वनाम, विशेषण, क्रिया, लिंग, वचन, काल।
- एक अपठित पद्यांश पर आधारित निम्नलिखित बिंदुओं पर प्रश्न :—
भाव सौंदर्य
विचार सौंदर्य
नाद सौंदर्य
शिल्प सौंदर्य
जीवन दृष्टि
- वाक्य रचना, वाक्य के अंग, वाक्य के भेद, पदबंध, मुहावरे, लोकोक्तियाँ। कारक चिह्न, अव्यय।
- भाषा शिक्षण विधि, भाषा शिक्षण के उपागम, भाषायी दक्षता का विकास।
- भाषायी कौशलों का विकास (सुनना, बोलना, पढ़ना, लिखना) शिक्षण अधिगम सामग्री—पाठ्य पुस्तक, बहु—माध्यम एवं शिक्षण के अन्य संसाधन।
- भाषा शिक्षण में मूल्यांकन, (सुनना, बोलना, पढ़ना, लिखना) उपलब्धि परीक्षण का निर्माण, समग्र एवं सतत् मूल्यांकन, उपचारात्मक शिक्षण।

ENGLISH

Total Questions: 30

Total Marks : 30

LANGUAGE – II (CLASS 6 TO 8) LEVEL - II

- **Unseen Prose Passage**
Linking Devices, Subject-Verb Concord, Inferences
- **Unseen Poem**
Identification of Alliteration, Simile, Metaphor Personification, Assonance, Rhyme
- **Modal Auxiliaries, Phrasal Verbs and Idioms, Literary Terms : Elegy, Sonnet, Short Story, Drama**
- **Basic knowledge of English sounds and their Phonetic Transcription**
- **Principles of Teaching English, Communicative Approach to English Language Teaching, Challenges of Teaching English: Language Difficulties, Errors and Disorders**
- **Methods of Evaluation, Remedial Teaching**

पाठ्यक्रमः

संस्कृतम्

भाषा-॥ (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल-॥

प्रश्नाः- 30

भाषा-द्वितीया (2)

प्रश्नाङ्काः :- 30

- 1- एकम् अपठितं गद्यांशम् आधारीकृत्य निम्नलिखित-व्याकरण सम्बन्धिनः प्रश्नाः -
शब्दरूप-धातुरूप-कारक-विभक्ति-उपसर्ग-प्रत्यय-सन्धि-समास-लकार-सर्वनाम-
विशेष्य-विशेषण-लिङ्ग-अव्ययेषु प्रश्नाः ।
2. एकम् अपठितं पद्यांशं वा श्लोकम् आधारीकृत्य निम्नलिखित-बिन्दुसम्बन्धिनः व्याकरण
प्रश्नाः ।
सन्धि-समास-कारक-प्रत्यय-छन्द-लकारसम्बन्धिनः प्रश्नाः ।
विशेष्य-विशेषण-लिङ्ग सम्बन्धिनः प्रश्नाः ।
3. संस्कृतानुवादः, स्वर-व्यंजन-उच्चारणस्थानानि, वाच्यपरिवर्तनम् (लट्लकारे),
अशुद्धिसंशोधनम्, संस्कृतसूक्तयः ।
4. (i) संस्कृतभाषा-शिक्षण-विधयः ।
(ii) संस्कृतभाषा-शिक्षण-सिद्धान्ताः ।
(iii) संस्कृतशिक्षणाभिरुचिप्रश्नाः ।
5. संस्कृतभाषाकौशलस्य विकासः (श्रवणम्, सम्भाषणम्, पठनम्, लेखनम्)
संस्कृतशिक्षणे-अधिगमसाधनानि, संस्कृतशिक्षणे समस्तसंप्रेषणस्य साधनानि,
संस्कृतपाठ्यपुस्तकानि ।
6. संस्कृतभाषाशिक्षणस्य मूल्याङ्कनसम्बन्धिनः प्रश्नाः ।
मौखिक-लिखितप्रश्नानां प्रकाराः, सततमूल्याङ्कनम्, उपचारात्मक-शिक्षणम् ।

اردو

کل سوالات: 30

کل نمبرات: 30

زبان 2 (درجہ ششم تا ہشتم) سطح: 2

Language-2 (Class 6to8) Level-2

✧ : نثری اقتباس پر مبنی سوالات :

عبارت فہمی، فعل، فاعل، مفعول، جملے کی اقسام اور ہیئت،، رموزِ اوقاف، زمانہ

✧ : شعری جز / بند پر مبنی سوالات

شعر فہمی، معانی الفاظ، ردیث، قافیہ، تشبیہ، تلمیح، مبالغہ، صن تعلیل

✧ : حروف اور اقسام حروف، اسم اور اسکی اقسام، ضمیر اور اسکی اقسام، محاورے اور کہاوتیں

✧ : اردو املا اور رسم الخط، اردو زبان کی تدریس اور لسانیات، مصوتے اور مصمتے

✧ : اردو زبان کی تدریس کے اصول، اردو پڑھنا اور لکھنا سکھانے کے طریقے، تدریسی طریقہ کار، اردو تدریس کے

لیے منصوبہ بندی: سالانہ منصوبہ، یونٹ کا منصوبہ، سبق کا منصوبہ

✧ : تدریس زبان کی مشکلات، جدید تدریسی طریقے، معروضی اور مسلسل جانچ (اندازہ قدر)،

(Remedial Teaching) معالجاتی تدریس

भाषा—॥ (कक्षा 6 से 8 तक) लेवल—॥

सिन्धी भाषा—॥

नसुर जो हिकु टुकिरो (पैराग्राफ) (गद्यांश) दर्सी किताबनि खां सवाइ हून्दो, उन टुकरे मां हिन तरह जा सुवाल पुछिया वेदां।

लफ़जनि जी जाण, डुखियनि अखरनि जी माना, अदद, जिंस, इस्म, सिफत, ज़मीर, फइल, जमान वगैरह सां वास्तो रखंदड़ सुवाल। टुकिरे में को इस्तलाहु या पहाको हुजे उन जी माना, उनवान, अख्लाकी सिख्या।

(i) नज़्म, हिकु बैतु या कविता (पद्यांश) मां हिन तरह जा सुवाल पुछिया वेंदा—

उनवान, कविअ जो नालो, शाइरीअ जी जाण, शाइरीअ जे उसूलनि, छंद, अलंकारनि जी मुख्तसर जाण, डुखियनि अखरनि जी माना वगैरह। सिन्धी भाषा जी आईवेटा (वर्णमाला) जी जाण, सिन्धी लिपियुनि, नज़्म ऐं नसुर बाबत जाण।

(ii) ग्रामर—गाल्हाइण जा अठ लफ़ज—मुख्तसर जाण। ज़िद, अदद, जिंस इख्तलाह, पहाका ऐं चवणियूं।

(iii) खत, दरख्वास्त, मजयून लिखण जा तरीका।

(iv) सिन्धी भाषा सेखारण पढ़ाइण जा तरीका शागिर्दनि खे सिन्धी भाषा सेखारिजे, उन जा कारगर तरीका।

(v) सिन्धी भाषा बुधण, गाल्हाइणु, पढ़ण, लिखण, सिखण ऐं सेखारण जा तरीका, दर्सी किताबनि में भाषा जो ज्ञान, शागिर्दनि खे कहिड़नि तरीकनि सां डियण घुरिजे।

(vi) सिन्धी भाषा पढ़ण, पढ़ाइण, लिखण, गाल्हाइण, जो मूल्यांकन। ज़िबानी ऐं लिखित सुवालनि जा किस्म, सिन्धी भाषा उम्दे नमूने सेखारण जा खास तरीका।

ਪਾਠ-ਕਰਮ

ਪੰਜਾਬੀ

ਕੁਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 30

ਭਾਸ਼ਾ -II

(ਕਸ਼ਾ 6 ਸੇ 8 ਤਕ)

ਕੁਲ ਅੰਕ - 30

ਏਵਲ - II

1. ਇੱਕ ਅਣਡਿੱਠੇ ਵਾਰਤਕ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਵਿਆਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-
ਸ਼ਬਦ-ਬੋਧ, ਤਤਸਮ, ਤਦਭਵ, ਦੇਸੀ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ। ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ, ਠਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ,
ਕਿਰਿਆ, ਲਿੰਗ, ਵਚਨ, ਕਾਲ, ਯੋਜਕ, ਸੰਬੰਧਕ, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ।
2. ਇੱਕ ਅਣਡਿੱਠੇ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੇ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-
ਭਾਵ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੁਹਾਵਰੇ
ਵਿਚਾਰ-ਸੁਹਜ ਅਖਾਣ
ਸ਼ੈਲੀ ਸੁਰ-ਤਾਲ
ਸਿੱਖਿਆ ਅਲੰਕਾਰ, ਛੰਦ
ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
3. ਵਾਕ ਰਚਨਾ, ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਪਦ-ਵੰਡ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਅਖਾਣਾਂ, ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਕਾਰਕ।
4. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ।
5. ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (ਸੁਣਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ, ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ (ਸਮਪਰੇਸ਼ਣ) ਦੇ ਭਿੰਨ ਸਾਧਨ, ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤ।
6. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲ-ਅੰਕਣ, ਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਣ, ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਲ-ਅੰਕਣ, ਉਪਾਅ ਪੂਰਨ ਅਧਿਆਪਨ।

શિક્ષક પાત્રતા કસોટી (આર.ટેટ)

પાઠ્યક્રમ

ભાષા : ૨ (ઘોરણ ૬ થી ૮ સુધી), લેવલ : ૨

ગુજરાતી ભાષા : ૨ કુલ પ્રશ્નો : ૩૦ કુલ ગુણ : ૩૦

- .....
૧. ગદ્યાંશને આધારે નીચે જણાવેલ વ્યાકરણ સંબંધી પ્રશ્નો :
    - શબ્દ જ્ઞાન : તત્સમ, તદ્ભવ, ટેશી (ગુજરાતી પ્રાંતના) શબ્દો
    - ઉપસર્ગ, પ્રત્યય, સંધિ, સમાસ, સંજ્ઞા, સર્વનામ, વિશેષણ, ક્રિયાપદ, ક્રિયાવિશેષણ, લિંગ, વચન, કાળ
  ૨. પદ્યાંશના આધારે નીચે જણાવેલ બાબતો પરના પ્રશ્નો
    - ભાવ સૌંદર્ય, વિચાર સૌંદર્ય, નાદ સૌંદર્ય, શિલ્પ સૌંદર્ય, જીવન દષ્ટિ
  ૩. વાક્ય રચના, વાક્યોના પ્રકાર, રૂઢિપ્રયોગો, કહેવતો, કારક ચિહ્ન, અવ્યય
  ૪. ગુજરાતી ભાષાની શિક્ષણ પદ્ધતિ
    - ગુજરાતી ભાષાની શિક્ષણ પદ્ધતિના સિદ્ધાંત
    - બાળકમાં ગુજરાતી ભાષાનો વિકાસ
  ૫. ગુજરાતી ભાષાના કૌશલ્યો અને તેનો વિકાસ : શ્રવણ, કથન, વાંચન, લેખન
ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણ : શૈક્ષણિક સાધનસામગ્રી, પાઠ્યપુસ્તક
ગુજરાતી ભાષા શીખવવા વિધિવત આદાન-પ્રદાન (મૌખિક અને લેખિત)
  ૬. ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન, લેખિત અને મૌખિક કસોટી માટેના પ્રશ્નોના પ્રકાર, સતત મૂલ્યાંકન, લેખન શૈલી, ગુજરાતી ભાષાના શબ્દોનું શુદ્ધ ઉચ્ચારણ, આરોહ-અપરોહ સાથેનું કથન